

Kopsavilkums

AS "Augstsprieguma tīkls" elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu projekts

Ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk arī – SPRK) padomes 2020.gada 26.novembra lēmumu Nr.153 "Par akciju sabiedrības "Augstsprieguma tīkls" elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifiem" (turpmāk arī – SPRK lēmums Nr.153) apstiprināti elektroenerģijas pārvades pakalpojumu tarifi (turpmāk arī – pārvades tarifs), kā arī noteikts regulatīvais periods no 2021.gada 1.janvāra līdz 2022.gada 31.decembrim ar tarifu periodu kalendārais gads.

Ievērojot iepriekš minēto, akciju sabiedrības "Augstsprieguma tīkls" (turpmāk arī - AST) ir izstrādājusi un ar 2022.gada 14.oktobra vēstuli iesniegusi apstiprināšanai SPRK elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu projektu (turpmāk arī – Tarifu projekts) nākošajam regulatīvajam periodam.

Tarifu projekts sagatavots saskaņā ar "Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku" (turpmāk arī – Metodika), kas apstiprināta ar SPRK padomes 2022.gada 29.augusta lēmumu Nr.1/18, kā arī "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku" (turpmāk arī – Kapitāla izmaksu metodika), kas apstiprināta ar SPRK padomes 2022.gada 29.augusta lēmumu Nr.1/12.

Pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu projektā iekļauti tikai ar pārvades sistēmas pakalpojumu sniegšanu saistītie aktīvi un darbības.

Pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu projektā iekļautas tikai tehnoloģiski un ekonomiski pamatotas izmaksas, kas nepieciešamas efektīvai kvalitatīva un droša elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojuma sniegšanai.

Saskaņā ar Metodikas 67.punktu, lai iespējami samazinātu energoresursu cenas krasā pieauguma ietekmi, AS "Augstsprieguma tīkls" ir lūdzis SPRK atļaut 2022.gadā izmantot pārslodzes maksas ieņēmumus (turpmāk arī – PMI) elektroenerģijas zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksu segšanai 54 345.4 tūkst.EUR apmērā. Pārslodzes maksas ieņēmumi veidojas no elektroenerģijas cenas starpības biržā starp elektroenerģijas tirdzniecības apgabaliem. To izmantošanu nosaka ES regula Nr.714/2009: (1) jaudas pārslodzes novēršana, (2) jaunu starpsavienojumu izbūve, (3) tarifa samazināšana (ja nav iespējams izmantot pirmajos divos). Par pārslodzes maksas izmantošanu konkrētiem mērķiem lemj SPRK.

Saskaņā ar Metodikas 3.punktu, tarifu projekts izstrādāts regulatīvajam periodam diviem gadiem.

Kā būtiskākie makroekonomiskie faktori, kas ietekmē ar elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu sniegšanu saistītās izmaksas, minami:

- Energoresursu cena – kopš 2021.gada jūnija ir vērojams krass elektroenerģijas cenas pieaugums biržā. 2022.gada augustā vidējā elektroenerģijas cena biržā par kādu AST iegādājas elektroenerģiju pārvades zudumiem un tehnoloģiskajam patēriņam pat 11.5 reizes pārsniedza spēkā esošajā tarifā plānoto. Atbilstoši aktuālajām prognozēm Tarifu projektā prognozēts elektroenerģijas cenas Nord Pool biržā pieaugums 6.2 reizes salīdzinot ar spēkā esošo tarifu.

- Inflācija – atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022.gada augustā gada inflācija bija 21.5%, 2022.gada septembrī 22.2%, kas ir augstākais inflācijas apmērs kopš 2000.gada un pārsniedz 2008.gada inflāciju finanšu krīzēs laikā. Ievērojot inflācijas apmēru 2022.gada augustā Latvijas Bankas 2022.gada 23.septembra makroekonomiskās prognozes, makroekonomisko prognožu dinamiku, 2023.gadā plānots izmaksu pieaugums atbilstoši prognozējamai inflācijai 20%, 2024.gadā plānots izmaksu pieaugums atbilstoši prognozējamai inflācijai 10% apmērā.

Neraugoties uz elektroenerģijas cenas pārvades zudumiem pieaugumu 6.2 reizes, salīdzinot ar spēkā esošo tarifu, tarifu periodā iekļautās ar pakalpojumu sniegšanu saistītās izmaksas (pirms regulatīvā rēķina) ir par 71 042.6 tūkst.EUR vai 94% lielākas (skat.tabulu Nr.1).

Kopējais AST regulatīvā rēķina atlikums par 2021.-2022.gadu aprēķināts 66 345.7 tūkst.EUR apmērā. Lai iespējami samazinātu pārvades tarifa pieaugumu, ietekmi uz lietotājiem, AST ir ierosinājis izmantot uzkrātos pārslodzes maksas ieņēmumus zudumu un tehnoloģiskā procesa izmaksu segšanai 54 345.4 tūkst.EUR apmērā. Pārslodzes maksas ieņēmumu novirzīšana pārvades zudumu un tehnoloģiskā procesa izmaksu segšanai ļauj samazināt vidējo pārvadītās vienības cenu par 15%. Ievērojot iepriekš minēt, izstrādātajā tarifu projektā iekļauts regulatīvā rēķina atlikums 12 000.3 tūkst.EUR apmērā, kas tiek sadalīts vienmērīgi uz visu plānoto regulatīvo periodu.

Ievērojot regulatīvā rēķina par 2021. un 2022.gadu apmēru (12 000.3 tūkst.EUR), plānoto regulatīvā perioda ilgumu (2 gadi), tarifu aprēķinā iekļautās izmaksas palielinātas par 6 000.2 tūkst.EUR gadā, kā rezultātā kopējās tarifu aprēķinā iekļautās izmaksas pieaug par 104%, savukārt pārvadītās vienības cena par 111%.

Tabula Nr.1

	Spēkā esošais tarifu projekts	Tarifu projekts	Tarifu projekts/ Spēkā esošais tarifu projekts
Lietotājiem Latvijā pārvadītā elektroenerģija, GWh	5 927.196	5 711.199	-4%
Ar pakalpojumu sniegšanu saistītās pamatotās kopējās izmaksas, tūkst.EUR	75 572.3	146 614.8	94%
Pārvadītās vienības cena, EUR/MWh	12.75	25.68	101%
Peļņas korekcija, tūkst.EUR	-615.3	-	-
Regulatīvais rēķins 2021, tūkst.EUR	-	4 643.2	-
Regulatīvais rēķins 2022, tūkst.EUR	-	1 357.0	-
Kopējās izmaksas pēc korekcijām, tūkst.EUR	74 957.0	152 615.0	104%
Pārvadītās vienības cena pēc korekcijām, EUR/MWh	12.65	26.73	111%

Ar pārvades pakalpojumu sniegšanu saistītās izmaksas (bez regulatīvā rēķina) sadalījumā pa izmaksu pozīcijām sniegtas tabulā Nr.2.

Tabula Nr.2

Tarifu projekta izmaksas, tūkst.EUR

	Spēkā esošais tarifs	Tarifu projekts	Tarifu projekts/ spēkā esošais tarifs	
Kapitāla izmaksas kopā	34 757.6	37 650.5	2 892.9	8%
Nodokļi kopā	113.6	104.9	-8.6	-8%
Personāla un sociālās izmaksas	17 273.9	25 599.4	8 325.5	48%
Pārvades aktīvu uzturēšanas izmaksas	2 184.1	1 854.7	-329.4	-15%
Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas	7 551.6	12 289.8	4 738.2	63%
Ieņēmumu un izdevumu saldo par pārvades sistēmas palīgpakalpojumiem	-	-	-	-
Pārvades aktīvu nomas maksa	117.4	0.0	-117.4	-100%
Ieņēmumu un izdevumu saldo par kompensācijām par tranzīta plūsmām	121.8	-9 684.5	-9 806.3	-8051%
Uz Latvijas lietotāju elektroapgādes vajadzībām attiecinātās elektroenerģijas pārvades sistēmas zudumu un tehnoloģiskā procesa (regulēšanas un avārijas rezervju jaudas) nodrošināšanas izmaksas	13 695.9	59 431.1	45 735.1	334%
Izmaksas kopā	75 572.3	146 614.8	71 042.6	94%
Pārvadītās elektroenerģijas izmaksas uz vienu vienību, EUR/MWh	12.75	25.68	12.93	101%
Korekcija, tai skaitā:	-615.3	6 000.2	6 615.4	-1075%
Papildus peļņa	-615.3	-	615.3	-100%
Regulatīvais rēķins 2021	-	4 643.2	4 643.2	100%
Regulatīvais rēķins 2022*	-	1 357.0	1 357.0	100%
Izmaksas kopā pēc ieņēmumu korekcijas	74 957.0	152 615.0	77 658.0	104%
Pārvadītās elektroenerģijas izmaksas uz vienu vienību pēc korekcijas, EUR/MWh	12.65	26.73	14.08	111%

Kapitāla izmaksas

Tarifu projektā kapitāla atdeve tiek aprēķināta ņemot vērā kapitāla atdeves likmi 2.72% apjomā, kas noteikta ar SPRK padomes 2022.gada 22.septembra lēmumu Nr.178 "Par kapitāla atdeves likmi elektroenerģijas pārvades sistēmas un elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai".

Saskaņā ar Kapitāla izmaksu metodikas 10.punktu tarifu aprēķinā iekļauta regulēto aktīvu bāze (turpmāk arī – RAB) vērtība atbilstoši AST īpašumā esošo pārvades aktīvu pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu vērtībai 2021.gada 31.decembrī 667 196.1 tūkst.EUR apjomā, no aprēķina izslēdzot pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu vērtības daļu, kas finansēta no ES līdzfinansējuma 139 493.9 tūkst.EUR apmērā, pārslodzes maksas ieņēmumiem 47 891.8 tūkst.EUR un lietotāju pieslēguma maksas 37 706.3 tūkst.EUR apmērā. No RAB vērtības izslēgti aktīvi 1.9 tūkst.EUR apmērā, kas nav tieši attiecināmi uz elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu sniegšanu.

AST aktīvi piesaista ES līdzfinansējumu Eiropas 10 gadu attīstības plānā iekļauto stratēģiski svarīgo projektu īstenošanai. Papildus minēto projektu finansēšanai tiek novirzīti arī uzkrātie pārslodzes maksas ieņēmumi. Minēto aktivitāšu rezultātā tarifu projektā iekļaujamās izmaksas samazinātas par 9 839.3 tūkst.EUR.

Kapitāla izmaksu pieaugums galvenokārt saistīts ar 2021.gadā veikto pārvades aktīvu pārvērtēšanu, kā rezultātā pārvades aktīvu vērtība pieauga par 30 866.5 tūkst.EUR.

Personāla un sociālās izmaksas

Personāla izmaksu pieaugums galvenokārt saistīts ar atalgojuma indeksāciju atbilstoši inflācijai saskaņā ar 2017.gada 22.decembra Darba koplīgumu starp AS "Augstsprieguma tīkls" un Latvijas arodbiedrību "Enerģija". Papildus, personāla izmaksas ietekmē nepieciešamību nodrošināt resursus kritiski svarīgas infrastruktūras drošības, tai skaitā kibernetikas, pārvaldībai, kā arī Latvijas stratēģiskā mērķa - sinhronizācija ar kontinentālo Eiropu, nodrošināšanai. Ievērojot saistošos Darba koplīguma nosacījumus, personāla izmaksas 2023.gadā plānotas par 25% lielākas nekā 2022.gadā tiek prognozēts, 2024.gadā plānots personāla izmaksu pieaugums 11%, salīdzinot ar 2024.gadu.

Izvērtējot AST amata vietu optimizācijas iespējas, tiek īstenots esošo amata vietu optimizācijas plāns, saskaņā ar AST valdes 2020.gada 3.jūnija lēmumu Nr.101/28/2020, kura ietvaros līdz 2023.gada 31.decembrim, plānots amata vietu samazinājums līdz 5% (atbilstoši AST skaitam lēmuma pieņemšanas brīdī). Tomēr, ievērojot to, ka pēdējā gada laikā strauji audzis jaunu vēja un saules elektrostaciju pieslēgumu pieteikumu skaits, un tuvākajos gados ir nepieciešams intensīvs darbs, lai nodrošinātu jauno ģenerēto jaudu pieslēgumus pārvades tīklam, savukārt 2025.gadā ir plānots uzsākt sinhronu darbu ar kontinentālo Eiropas pārvades tīklu, AST ir nepieciešams nodrošināt kvalitatīvus papildus resursus.

Pārvades aktīvu uzturēšanas izmaksas

Neraugoties uz būtisko inflāciju, ar darbuzņēmēju spēkiem veiktas uzturēšanas remonta darbu izmaksas tiek plānotas ar samazinājumu 329.4 tūkst.EUR vai 15%, salīdzinot ar spēkā esošo tarifu, tādējādi samazinot to ietekmi uz darbības izmaksām un tarifu.

Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas

Ievērojot inflācijas pieaugumu, pārējās saimnieciskās darbības izmaksas 2022.gadā tiek prognozētas par 1 021.1 tūkst.EUR vai 14% lielākas nekā spēkā esošajā tarifā. Izmaksu pieaugums 2023. un 2024.gadā plānots atbilstoši prognozētajai inflācijai, izvērtējot to nepieciešamību droša un kvalitatīva elektroenerģijas pārvades pakalpojuma nodrošināšanai.

Ieņēmumu un izdevumu saldo par kompensācijām par tranzīta plūsmām

Ievērojot kraso elektroenerģijas cenas pieaugumu tarifu periodā tiek plānotas neto izmaksas no tranzīta plūsmām 9 684.5 tūkst.EUR apmērā, kamēr spēkā esošajā tarifā tika plānoti neto ieņēmumi 121.8 tūkst.EUR apmērā.

Uz Latvijas lietotāju elektroapgādes vajadzībām attiecinātās elektroenerģijas pārvades sistēmas zudumu un tehnoloģiskā procesa (regulēšanas un avārijas rezervju jaudas) nodrošināšanas izmaksas

Neraugoties uz pārvades zudumu, tehnoloģiskā patēriņa apjoma samazinājumu par 15%, salīdzinot ar spēkā esošo tarifu, pārvades zudumu, tehnoloģiskā patēriņa izmaksas 2022.gadā

tiek prognozētas par 39 788.9 tūkst.EUR vai 481% lielākas, kas saistīts ar prognozēto elektroenerģijas iegādes vidējās cenas pieaugumu par 583%.

Ievērojot aktuālo elektroenerģijas cenas prognozi 2023. un 2024.gadam, pārvades zudumu, tehnoloģiskā patēriņa izmaksas tarifu periodā prognozētas par 37 704.4 tūkst.EUR vai 456% lielākas nekā spēkā esošajā tarifā plānotās. Izmaksu pieaugums saistīts ar prognozēto elektroenerģijas cenas pieaugumu par 523% salīdzinot ar spēkā esošo tarifu. Pārvades zudumu, tehnoloģiskā patēriņa apjoms tarifu projektā plānots par 11% mazāks nekā spēkā esošajā tarifā.

Maksa par avārijas un regulēšanas jaudas rezervju uzturēšanu sistēmas drošumam 2022.gadā prognozēta par 3 818.9 tūkst.EUR vai 70% lielāka nekā spēkā esošajā tarifā. Ievērojot iepirkuma procedūras rezultātā noslēgto līgumu ar AS "Latvenergo", prognozējamo inflāciju 2023.gadā un 2024.gadā, maksa par avārijas un regulēšanas jaudas rezervju uzturēšanu tarifu periodā plānota par 8 030.7 tūkst.EUR vai 148% lielāka nekā spēkā esošajā tarifā.

Izmaksu attiecināšana jaudas uzturēšanas pakalpojuma plānoto ieņēmumu aprēķināšanai katrai no pārvades sistēmas lietotāju grupām tiek noteikti izmaksu virzītāji atbilstoši pakalpojuma sniegšanai izmantojamo pārvades sistēmas aktīvu īpatsvaram kopējā pārvades sistēmas aktīvu bāzē.

Ražotāja maksa par jaudas uzturēšanu tiek noteikta atbilstoši vienas uzstādītā MW vienības uzturēšanas izmaksām, ievērojot Regulā Nr. 838/2010 noteikto maksimālo robežu 0.5 EUR/MWh.

Izmaksu attiecināšana elektroenerģijas pārvades pakalpojuma plānoto ieņēmumu aprēķināšanai katrai no pārvades sistēmas lietotāju grupām tiek aprēķināti ievērojot uz katru no lietotāju grupām attiecināmo pārvades zudumu, tehnoloģiskā patēriņa apjomu. Ievērojot to, ka jaudas rezerve (avārijas un regulēšanas) nepieciešama kopējai sistēmas drošuma nodrošināšanai, maksa par jaudas rezervi sistēmas drošumam tiek vienlīdzīgi attiecināta uz visām lietotāju grupām.

Efektivitātes pilnveidošanas pasākumu plāns

Ievērojot elektroenerģijas pārvades aktīvu īpašuma tiesību reformu, izšķirošās ietekmes iegūšanu AS "Conexus Baltic Grid", AST 2021.gadā izstrādāja Augstsprieguma tīkls koncerna vidēja termiņa darbības stratēģiju 2021. – 2025.gadam (turpmāk arī – Stratēģija), kas apstiprināta ar AST padomes 2021.gada 21.decembra lēmumu Nr.63/19/2021.

Stratēģijā kā viens no Koncerna stratēģiskajiem mērķiem noteikta izmaksu optimizācija, nepārtraukta efektivitātes pilnveidošana.

AST piedalās Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūta rīkotajā ikgadējā "Ilgspējas indeksā", un 2022.gadā jau ceturto reizi iegūts augstais Platīna novērtējums, kas apliecina korporatīvās atbildības līmeņa atbilstību visaugstākajiem standartiem, kā arī rūpes par savu darbinieku un klientu labklājību. 2021.gadā starptautiskā kredītreitingu aģentūra "S&P Global Ratings" paaugstināja AST kredītreitingu no BBB+/Stable uz A-/Stable, kas vērtējams kā ļoti augsts. Iepriekš minētie apstākļi apliecina AST korporatīvās pārvaldības augstos standartus.